

26p!

168 óra 1996. dec.

KOLUMBUSZ **hírhatter a tudományhoz**

Megdöbbentő felfedezés, hogy tudásunk az ókorról legjobb esetben is pletykákon alapszik. Sőt többnyire utópikus leírásokból vagy érdekek vezérelte csúsztatásokból állt össze az a tananyag, melyet évszázadok óta csupán a mindenkori aktuális ideológiához igazítanak a szerzők. Az ókortörténész Németh György most megjelent könyve, A zsarnokok utópiája szerint a legtöbb állításnak még az ellenkezője sem igaz. A kötetből BAKTAY MIKLÓS szemezgetett.

Már a régi görögök sem...

mu volt, mint ahogy a sátorhelyek kiadása is. A szentélyipar tehát kétségtelenül az ókor egyik legfontosabb üzleti vállalkozása, ennek következményeként az Akropolisz időnként vásárhoz, bazárhoz, sok egyébhez inkább hasonlítot, mintsem magasztos szentélyhez.

A többi magasztos görög intézménnyel is hasonlóan jár el Németh György, halomra döntve a tankönyvek évszázados hiedelmét. Itt van például a híres-nevezetes athéni demokrácia, melyről kiderül, hogy története valójában a szavazatok megvásárlásáról szól: mindig azé volt a hatalom, aki megfelelő jövedelem folyósításával meg tudta vesztegetni a választók többségét. A probléma egyáltalán nem volt könnyű, hiszen a szétosztott jövedelem természetesen nem kötődhetett megvetett munkához (mondhatni, a megvetett munkához), ugyanakkor mégis kellett valami jó ürügy, hogy kifizethessék az államkasszából. Themisztoklész jött rá: a hadihajók sok evezőse egyfelől megbecsülésnek örvend, hiszen már majdnem harcos, másfelől azonban jól meg is lehet fizetni szolgálatát, aztán joggal számítani szavazataira. Ezért kardoskodott annyira a hajóhad felszerelése mellett.

A történelemkönyvek szerint Delphoiban azt a jóslatot kapják az athéniak, hogy a várost ingatag fabástyák védik majd meg a perzsa hadak ellen. Themisztoklész úgy értelmezte a kinyilatkoztatást, hogy hajóhadat kell építeni, ellenfelei pedig az Akropoliszt akarták fa bástyákkal megerősíteni. Themisztoklész győzött. A görögök hajóhadat építettek s így aratták a görög történelem egyik legnagyobb győzelmét Szalamisznál a perzsák felett. Themisztoklésznek tehát végeredményben igaza lett, bármely hátsó gondolat vezérelte is, győzelemhez segítette népét. Helyesebben: népe Athén-párti részét. Történelemkönyveink ugyanis szeretnek megfélemezni arról az apróságáról, hogy a perzsáknak nem volt hajóhaduk: Szalamisznál perzsa szolgálatban álló görögök vezettek csapat. Háborús propagandájukban ki is használták az athéniak, hogy az ellenséges hajókban honfitársaik ülnek. Ha nem szórták is rópcédulákat, de a tengerpart szikláira vörös festékekkel mázolt hirdetényeikkel szólították fel görög testvéreiket az átállásra.

Dürer metszete: Az orvos álma

leírásai elsiklanak a cserépszavazás technikájának részletezésre fellett is. Száműzelések ügyében a szavazás amúgy megdöbbentően egyszerű volt: a cserépet elég volt bedobni a tanács udvarába. Ott összeszedték a „szavazócédulákat”, és akinek a neve a legtöbb cserépen szerepelt, azt száműzték. Nem csoda, ha a gazdagabbak több írnokot is alkalmaztak, s ők sorozatban gyártották a száműzendők nevét. Mindezt onnan tudjuk, hogy az ásatások során előkerültek az előre gyártott cserépek. Akiket ilyen méltatlanul száműzték, bizony joggal fordultak

el az athéni politikától, korrupción és sekélyesnek minősítve azt. A ideális államformát, az utópia máshol keresték. Németh György részletesen boncolgatja az ókor utópiák történetét. Oly odaadón elemzi Atlantisz mondáját, hogy szinte a kiadó büjtött reklámjához kezdünk gyanakodni. Azután meg is rájövünk, hol van a kutya elásva az ókori Spártáról, Athéntól. Egyiptomról szóló híradások ugyarra a kaptafára készültek, mint Atlantiszt dicsőítők. Egyiptomról például azt terjesztették, lakói oly becsületeseek, hogy a tolvajok külön faluban laknak.

Az ördög a részletekben lakik. Ha valaki pedánsan utánanézi, milyen előírások szabályozták a görög szentélyekben a trágya, az ürülék és a bélsár körüli dolgokat, érdekes dolgokra bukkan. Kiderül, hogy a trágyaeladás a papok külön üzletága volt – talán nem véletlen a ritus előírása, miszerint az áldozati állatokat egy ideig a szentély legelőjén kellett legeltetni. Más kérdés viszont az ürülék, amely a megrémült állatokból levágásuk pillanatában lövell ki. Ennek eltakarítása már az áldozat bemutatóját terhelt, akárcsak a bél kimosása során keletkezett bélsár eltávolítása. (A bélet azért mosták ki, mert kolbászt tölthöttek belé, az áldozat bemutatásához hasonlítot.) A papokat illette az állatok bőre is, a tűnörök nem véletlenül települtek szentélyek közelébe. Azt azonban a szentélyek életét szabályozó törvények előírták, hogy a cserzőműhelyek büze nem zavarhatja a szertartást. No meg, a pikniket sem, hiszen az áldozatot bemutatók szabályos lakomát rendeztek. Annnyira szabályosat, hogy már a tűzgyújtáskor is tilalomba ütköztek: ez úgy volt a papok monopóliu-

2500 éves jójózó fiú

aknek elűnik valamije, egyszerűen csak elhallag Tolvajfalvára es negyedáron visszavásárolja tulajdonát. Ez a hízélgő tévhit annak ellenére tartotta magát, hogy akkoriban a Nilusnál garázdalkodó kegyetlen tablóhadak jókora károkat okoztak a görög kereskedőknek és még a fáraó hadseregével is szembe mentek szállni. Minket ma viszonylag hidegen hagynak az egyiptomi martalócok, viszont lelkesedünk a spártai jellemről és életmódról, a férfiak kőkemény életéről – melyet olyan jól ismerünk a tankönyvekből. Sajnos, a spártaiak semmivel sem voltak spártiabbak, mint mi. Gyarlók és tünnyán pöflészekedők voltak. Hiteles forrásból tudjuk meg, hogy minden kortársuk közül ők a leginkább megvesz-

tegethetők, ráadásul gazdagságukkal dőzsölve hivatkoztak is. Spartát valójában a demokráciával elégedetlen, vagy éppen száműzetésüket töltő athéniak magasztalták fel.

Krimiknél izgalmasabb megfigyelni, hogyan alakul egy-egy monda az évezredek alatt. Itt van például egy történet, amely a Pygmalion és a Kövendőg sajátos keveréke: egy bohó ifjú labdázni készül és jeggyűrűjét a pálya szélén álló szobor ujjára hűzza. Meggondolatlan gyarlóságában így eljegyzí magát a bronz szépséggel, aki életre kel, megjelenik a férfi mászágyánál, követeli jussát, majd bronzkarjával

összeroppanja a vonatkozót. A szerző bizonyosan nyomon az történet eredete után. Mörimitől, a Carmen frójáról indul (aki egyébként polgári foglalkozását tekintve műemlék-felügyelő volt), aki hispániai hivatalos kiküldetésben találkozott az eljegyzett szobor történetével. Németh György két és fél évezreden át követő szívósan a történet motívumait, miközben annak gazdag szimbolikája bosszantóan hidegen hagyja, köszívvel megy el az analitikus pszichológusok számára kínoscsányát rejtő témák mellett. Am az élettelen kö észrevétlen megelcvenedik: a motívumok évezredek pajzán bü-

jócskájukkal szebben értelmezik ön magukat, mintha mi adnánk jelentést nekik. Meglepően messzire vissza vezethető például a labdázás mellékszála. A labdajáték mindig is az erotikus kapcsolatteremtés lehetőségét rejtette magában: Nauszikla is lah dáját követve lel rá Odüsszeuszra.

Az eljegyzett szobor történetének vannak olyan változatai is, amikor a szobor nem mozdul, hideg márványként utasítja el imádója erotikus közeledését. Feljegyeztek olyan eseteket is, amikor a felhevült ifjat ez sem zavarta, egy darab húst használt a szobor keménysege és hidegsége ellen, így sikerült megszenteltelenítenie. Azt gondolhatnánk, erőltetett ez a hűsmotívum, ha nem lemernénk az áldozatok hemutatáának hűs-vér valóságát, ha nem tudnánk, hogy az áldozók a szentélyben pikniket, szabályos lakomát rendeztek. Megehetett, hogy a bor elvette egyik-másik ifjú észét.

Egy kis csoda azért még e skamlós történet szerint is megesett: a szobor makulátlan farán elültethetetlen folt keletkezett – akárcsak a hűnős ifjú becsületén, akit bűne az öngyilkosságba kergette.

Az egyiptomiak törvénye a tulvajokról igen különös. Ez ugyanis elrendeli, hogy azoknak, akik ezt a mesterséget akarják űzni, fel kell iratni a nevüket a főtolvajnál, és megállapodást kötnek vele, hogy mindent, amit csak ellop-nak, azonnal odavisznek hozzá, és ugyanilyen módon egyenként fölírják neki az ellopott tárgyakat, felülteve a helyet, a napot és az órát, amikor zsákmányolták. Ezt a módozert követve minden elveszett tárgyat meg lehetett találni, s a tulajdonos visszakapta azt, ami az övé, ha az ellopott tárgy értékének egynegyedét kifizette. Az ugyanis lehetetlen, hogy mindenkit visszatartsanak a lopástól, így hát a törvényhozó megtalálta annak a mód-ját, hogy az elveszett javakat csekély költséggel vissza lehessen szerezni.

Diodóros 1, 80, 1-2. (Németh György fordítása)

SZÉP LAKÁS ÉS ÉRTÉKMEGŐRZŐ BEFEKTETÉS

Belbudni rendezes helyen, a XII. Beethoven u. 8.-ban épülő garzonházban igényes lakások és garázsok leköthetők.

Teljes körű jogi képviselést, egyedül igények szerinti kivitelezést, lakások összesenyitése is lehetséges.

Részletes információk:
Provac-Invest Kft.
 1126. Budapest, Bőszörményi út 20-22.
 Telefon: 8-16 órálg: 214-0901, 16-20 órálg: 202-4803

SECURET
 VAGYONVEDEMI ÉS KERESKEDELMI SZOLGÁLTATÁSAI

Vagyonvédelmi, elektronikus berendezések tervezése, kivitelezése:

- behatolásjelző berendezések, videós rögzítő és figyelő rendszerek
- beléptető rendszerek, tüzelő rendszerek

Örészvédelmi szolgáltatások

- objektumvédelem, rendezés
- pénz- és ártékvédelem, szállítás, személyvédelem

Kereskedelem

- biztonságtechnikai eszközök, örészvédelmi, ónvédelmi eszközök kis- és nagykereskedelmé

TeleGard és TeleYard elektronikus távfelügyeleti rendszerei:

- 24 órásg figyelő szolgálat
- percakon belüli segítség a helyszínen
- folyamatos járórszolgálat 3. Tele Gard rendszerrel

838

1114 Budapest, Hanzsabélgí u. 37.
 Telefon/fax: 186-9180

8000 Székesfehérvár, Janak u. 45.
 Telefon/Fax: 22/328-976

5600 Békéscsaba, Orosházi u. 29.
 Telefon/Fax: 66/454-368

CSAK A BIZTONSÁG KEDVÉÉRT!